

Circulair bouwen: Tijd voor de volgende versnelling

Door R. Balvers, directeur GP Groot recycling

Geachte leden van de commissie voor Infrastructuur en Waterstaat,

Op de eerste plaats hartelijk dank voor uw uitnodiging om een bijdrage te leveren aan uw rondetafelgesprek. Hergebruik en hoogwaardige recycling in de bouwsector is één van de speerpunten van GP Groot. We hebben de afgelopen jaren stappen op dit vlak genomen. Onder andere door de opzet van een circulaire bouwhub om hergebruik van bouwmaterialen te faciliteren en het terugbrengen van diverse afvalstromen uit de bouw naar nieuwe grondstoffen voor de productie van bouwmaterialen. Er zijn in Nederland verschillende goede initiatieven maar wat ons betreft gaat de transitie naar een circulaire bouweconomie nog niet snel genoeg.

Over GP Groot

GP Groot is een veelzijdig familiebedrijf. Met zo'n 1500 collega's werken we in vier marktsegmenten: inzameling, recycling, energie, en advies en infrarealisatie. De activiteiten binnen de GP Groot groep lijken heel divers, maar hebben één streven gemeen: een circulaire, energieneutrale en klimaatbestendige toekomst.

We zetten concrete stappen naar een circulaire economie en stimuleren andere bedrijven dit ook te doen. Van inzamel- en recyclebedrijf veranderen we in een grondstoffenproducent. We kunnen dit niet alleen en werken daarom intensief samen met kennisinstellingen, fabrikanten, toeleveranciers en klanten. Naar onze mening kunnen de volgende aandachtspunten deze transitie verder versnellen:

1. Stimuleer hergebruik van bouwmaterialen;
2. Maak hoogwaardige recycling mogelijk door ketensamenwerkingen;
3. Grijp in waar de markt hulp nodig heeft;
4. Zet in op zowel biobased bouwmaterialen als circulaire bouwmaterialen;
5. Houd zicht en overzicht op reststromen en de verwerking daarvan.

1. Stimuleer hergebruik van bouwmaterialen

GP Groot is ruim 10 jaar actief op het gebied van circulair slopen en heeft in 2022 een circulaire bouwhub opgezet om hergebruik van bouwmaterialen te faciliteren. We zien dat aannemers tot nu toe beperkt gebruikmaken van herbruikbare bouwmaterialen. Onderstaande punten kunnen het hergebruik van bouwmaterialen bevorderen:

Introduceer kwaliteitseisen voor herbruikbare materialen: Bij nieuwe materialen zijn de garanties goed geregeld door de fabrikanten. Bij herbruikbare materialen is dit nog niet het geval; hier is veelal geen garantie meer op van toepassing, normen over hergebruik zijn onduidelijk en/of de materialen voldoen niet aan het bouwbesluit.

Match vraag en aanbod met behulp van circulaire bouw hubs: slooprojecten en nieuwbouw sluiten vaak niet goed op elkaar aan hierdoor is direct hergebruik geen optie. Daarnaast kunnen benodigde hoeveelheden vooraf niet worden gegarandeerd. Om hergebruik van bouwmaterialen mogelijk te maken, moeten vraag en aanbod in tijd, locatie, kwantiteit en kwaliteit op elkaar worden afgestemd. Circulaire bouw hubs maken dit mogelijk.

Maak hergebruik aantrekkelijk door bijv. fiscale regelingen: in veel gevallen is er een bewerking nodig voordat materialen geschikt zijn voor hergebruik. Een voorbeeld is het bewerken van hout uit sloop om het te kunnen gebruiken als latten voor daken, rachsels voor muren en als afwerking voor plafonds. Het bewerken van hout kost tijd én geld. Door de kosten van bewerking is hergebruik van dit hout in veel gevallen duurder dan nieuw hout uit de bouwmarkt. Opdrachtgevers zijn niet bereid hier een meerprijs voor te betalen, in tegendeel; men verwacht bij hergebruik eerder lagere dan hogere kosten. (Fiscale-)regelingen om hergebruik te stimuleren lijken nodig.

2. Maak hoogwaardige recycling mogelijk door ketensamenwerkingen

Als we de circulaire bouw écht op gang willen krijgen dan is naast hergebruik van materialen de inzet op hoogwaardige recycling essentieel. Hoogwaardige recycling is na hergebruik de meest geschikte manier om afval dat vrijkomt bij sloop-, bouw-, en renovatiewerkzaamheden opnieuw toe te passen in de bouw.

Bij hoogwaardige recycling gaat het om het opwerken van afval uit de bouw naar grondstoffen voor de productie van bouwmaterialen. Het doel is om afval terug te brengen naar grondstoffen voor soortgelijke bouwmaterialen: van beton naar beton, van kalkzandsteen naar kalkzandsteen, van folies naar folies, van hout naar houtproducten, van gips naar gipskartonplaten, enz.

Om hoogwaardige recycling mogelijk te maken, is het belangrijk om de gehele keten van een bouw materiaal inzichtelijk te hebben; van ontwerp tot eindelevensduur. Hoe ziet het afval eruit en wat is er nodig om dit terug te brengen naar nieuwe grondstoffen? Als recyclebedrijf vervullen wij een belangrijke rol door het einde van de keten (afval) te verbinden met de voorkant van de keten (productie). We zoeken actief de samenwerking op met fabrikanten en kennisinstellingen om afval op te werken naar secundaire grondstoffen die geschikt zijn voor de productie van nieuwe bouwmaterialen.

3. Grijp in waar de markt hulp nodig heeft

Om circulariteit in de bouw te versnellen zijn gezamenlijke doelen en acties nodig. U mag van ons verwachten dat wij als duurzaamheidspartner investeren en pionieren. Dat wij de samenwerking opzoeken met de markt o.a. fabrikanten. Echter daar waar de markt nog niet klaar lijkt om een volgende stap te zetten, is stimulans vanuit de overheid nodig. Middels onderstaand figuur verdelen we de materiaalstromen die vrijkomen uit de bouw in vier categorieën en maken we inzichtelijk waar én waarom overheidsinterventie nodig is om te komen tot een sterke toename van hergebruik en hoogwaardige recycling. De bolletjes geven de omvang van de stroom voor hergebruik en hoogwaardige recycling weer.

Aandeel in afvalstroom en impact op circulariteit	Hoog	B) Recycling, eenvoudig te bevorderen <ul style="list-style-type: none"> Fabrikanten zijn gemotiveerd Materialen die 'eenvoudig' te recycleren zijn Beperkte marktwaarde B	C) Recycling, complex <ul style="list-style-type: none"> Bevorder design to recycle Bevorder losmaakbaarheid Verplichting gebruik gerecyclede content Bevorder recycle innovatie C	
	Laag	A) Hergebruik <ul style="list-style-type: none"> Direct hergebruik Materialen met relatief hoge waarde A	D) Recycling, verplicht <ul style="list-style-type: none"> Inzet op recycle verplichting, zonder sluiten van de keten enkel omdat het moet D	
		Laag	Benodigde overheidsinterventie	Hoog

A. Hergebruik

De eerste categorie bestaat uit relatief kleine materiaalstromen die hergebruikt kunnen worden, die niet veel bewerking nodig hebben. Voorbeelden zijn materialen die vrijkomen bij sloop-, renovatie- en bouwwerkzaamheden waar de markt waarde in ziet en die direct worden hergebruikt. Er is groei mogelijk in deze categorie. Onder kopje 1, zie boven, zijn aandachtspunten en mogelijkheden ter stimulering beschreven.

B. Recycling, eenvoudig te bevorderen

Waar het aandeel van de afvalstroom relatief groot is en deze stroom grotendeels met bestaande technieken kunnen worden gerecycled, zien we dat de markt zelf in beweging komt met de vraag om reststromen te recyclen tot secundaire grondstoffen. Dit zien we bij fabrikanten van bouwmaterialen in Nederland en omliggende landen. Zij hebben de focus op het gebruik van secundaire grondstoffen, hoewel het nu nog gaat om beperkte hoeveelheden. Door deze focus gaan ze graag het gesprek aan over ketensamenwerkingen.

Deze categorie betreft voornamelijk materialen die met een mechanisch recycleproces terug te brengen zijn naar secundaire grondstoffen. Het vergt tijd en een intensieve samenwerking om tot een goede kwaliteit grondstoffen te komen. Afstemming over einde afvalstatus behoeft de aandacht in deze categorie. Door de keuze om dit regionaal bij omgevingsdiensten te beleggen, is er geen eenduidige Nederlandse standaard.

Voor kalkzandsteen heeft dit traject 2 jaar geduurd.

Verdere stimulering van deze categorie kan door het gebruik van secundaire grondstoffen meer te verplichten. Nadere toelichting wordt gegeven in het volgende onderdeel, onder C.

C. Recycling complex

Waar het aandeel van de afvalstroom relatief groot is, maar de markt niet in staat is om zelf met oplossingen te komen om recycling mogelijk te maken, is hulp van de overheid nodig. Het gaat hier om bouwmaterialen die complex te recyclen zijn. Denk aan bouwmaterialen die verlijmd zijn en bouwmaterialen die bestaan uit een mix van materialen die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Het kunnen recyclen van deze complexe materialen vragen om innovaties en forse investeringen in recycle machines. Om ook in deze categorie recycling de norm te laten worden, moet worden ingezet op losmaakbaarheid en *design to recycle* (ontwerpen met als uitgangspunt dat het bij eindelevensduur geschikt is om te recyclen). Omdat grote investeringen in de ontwikkeling van technologieën bijdragen aan de vorming van de circulaire economie en daarmee het algemeen belang dienen, pleiten wij voor een recyclebranchebrede bevordering van speur- en ontwikkelingswerk in de vorm van subsidies en/of fiscale faciliteiten.

Er zijn op dit moment nog geen eisen voor het verplicht toepassen van gerecyclede content in nieuwe bouwmaterialen. Hierdoor maken fabrikanten nog maar beperkt gebruik van secundaire grondstoffen of passen secundaire grondstoffen toe in een klein deel van het totale productaanbod. Dit komt mede doordat virgin/primaire grondstoffen vaak goedkoper zijn dan secundaire grondstoffen. Er is een onbalans in vraag en aanbod op de markt. Om ketens te kunnen sluiten en om écht stappen te kunnen zetten naar een circulaire economie zijn Europese en nationale wet- en regelgeving met betrekking tot het gebruik van gerecyclede content noodzakelijk.

D. Recycling verplicht

Wanneer de overheid fabrikanten wel verplicht om te recyclen, maar niet verplicht om secundaire grondstoffen in eigen materialen of producten toe te passen, ontstaat mogelijk een ongewenste situatie. De grip op de secundaire grondstoffen gaat verloren en de vraag in de markt bepaalt de toepassing van secundaire grondstoffen: hoogwaardig óf laagwaardig.

4. Zet in op zowel biobased bouwmaterialen als circulaire bouwmaterialen

Om te komen tot een circulaire economie in de bouw worden twee mogelijkheden gepresenteerd: biobased bouwmaterialen óf circulaire bouwmaterialen. Naar onze mening zijn beide nodig om tot een circulaire economie te komen. Er zijn op dit moment nog onvoldoende biobased materialen om de gehele transitie vorm te geven. Daarnaast komt er nog jaren afval vrij vanuit sloop-, verbouw- en renovatiewerkzaamheden dat opgewerkt kan worden tot nieuwe grondstoffen voor de productie van bouwmaterialen. Deze grondstoffen niet benutten is zonde. Ondersteun daarom beide ontwikkelingen.

5. Behoud zicht en overzicht op reststromen en de verwerking daarvan

Producenten zetten zelf retoursystemen op. Het wordt aan de marktvraag overgelaten om te beslissen hoe de uit deze retourstromen herwonnen gerecyclede materialen worden toegepast. Dit heeft tot gevolg dat het zicht op reststromen verloren gaat. Recyclebedrijven kunnen een belangrijke rol spelen in het proces om grip te houden op de verwerking van reststromen. Ze beheren vergunde terreinen die speciaal zijn ingericht voor de zorgvuldige en veilige verwerking van afvalstromen. Ze opereren onder toezicht en melden al hun activiteiten via het Landelijk Meldpunt Afvalstoffen. Dit waarborgt inzicht en overzicht.